

जिल्हा परिषदेच्या अभिलेखांमध्ये खाडा  
करून नियत वयोमानानंतर सेवेत राहण्याची जिल्हा  
परिषद कर्मचा-यांकडून होत असलेली अनियमितता  
व त्यावर परिणामकारक उपाययोजना करण्याबाबत.

### महाराष्ट्र शासन

ग्राम विकास व जनसंपर्क विभाग

शासन परिपत्रक क्र. पीईसन १०२७/सी.आर. ४१७/१७

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ८३२ दिनांक : २४ एप्रिल १९८८

शासन परिपत्रक :-

महाराष्ट्र नागरी सेवा [निवृत्ती वेतन] नियम १९८२ मधील नियम १० अन्वये  
वर्ग १ ते ३ मधील कर्मचा-यांसाठी सेवा निवृत्ती वयोमान ५८ वर्षे पर्यंत आणि वर्ग  
४ च्या कर्मचा-यांसाठी ६० वर्षे पर्यंत विहित करण्यात आलेले आहे आणि या नुसारच  
संबंधित कर्मचा-यांना सेवा निवृत्ती होणे अनिवार्य आहे. निवृत्ती असल्यास,  
अपवादात्मक कारणे वगळता सेवा निवृत्ती वयोमान नंतर कोणत्याही कर्मचा-याला  
शासन सेवेत मुदतवाढ किंवा पुनर्नियुक्ती देण्याबाबत शासनाचे धोरण नाही.

शासनाच्या असेही निदर्शनास आले की, जिल्हा परिषदेचे कर्मचारी हे त्यांच्या  
सेवापुस्तकातील जन्म तारखेमध्ये अनाधिकृत रित्या खाडाखोड करून नियत वयोमानात  
जिल्हा परिषद सेवेमध्ये राहण्याचा प्रयत्न करतात आणि सदर प्रकरण निदर्शनास  
आल्यानंतर नियत वयोमानानंतर सेवा ही नियमित करण्याचा प्रस्ताव जिल्हा -  
परिषदेकडून शासनाकडे पाठविण्यात येतो. अशा घटना वाढत्या प्रमाणात आहेत,  
असेही शासनाच्या निदर्शनास आलेले आहे. या प्रकरणांना आळा घालणे अनिवार्य  
आहे आणि यासाठी विशेष उपाययोजना करण्यासाठी प्रस्ताव शासनाच्या  
विचाराधीन होता. सखोल विचारांनी शासन यातील प्रमाणे आदेश देत आहे.

१] महाराष्ट्र नागरी सेवा [विवाशर्ती] नियम १९८१ मधील नियम ४५ नुसार  
जिल्हापरिषद आणि पंचायत समिती कार्यालयातील प्रत्येक विभाग प्रमुखाने पंचायत  
समितीच्या अधिका-यांना [गट विकास अधिकारी आणि गट शिक्षण अधिकारी  
यांचेसह] प्रत्येक वर्षाच्या मे महिन्यात कर्मचा-यांची सेवा पुस्तके आणि सेवा  
पट यांची पडताळणी करणे अनिवार्य आहे. त्यामुळे संबंधित कार्यालय प्रमुख, गट  
विकास अधिकारी, गट शिक्षण अधिकारी, यांनी प्रत्येक कर्मचा-याच्या सेवापुस्तका-  
तील आणि सेवा पडताळणी सर्व नोंदी प्रत्येक वर्षी मे महिन्यात पडताळून पडत्यात  
व अद्यावत कराव्यात या प्रकरणी संबंधित कार्यालय प्रमुख, गट विकास अधिकारी  
गट शिक्षण अधिकारी यांकडून नियमित तपासणी करण्यात आली नाहीतर  
त्यांच्या विरुद्ध शिस्त भंगाची कार्यवाही करण्यात यावी व विभागीय चौकशी  
करून जबाबदारी निश्चित करण्याची कार्यवाही करण्यात यावी. संबंधित  
अधिका-यांच्या कर्तव्यत्रुटीमुळे संबंधित कर्मचा-यांना सेवापुस्तकासारख्या  
महत्वाच्या अभिलेखांमध्ये खाडाखोड करण्यास संधा मिळते आणि सेवापुस्तके  
अपूर्ण असल्याने निवृत्ती प्रकरणे सुद्धा निघाले. काढण्यास प्रदीर्घ काळ होतो हे  
कृपया लक्षात घेण्यात यावे. या प्रकरणी कर्तव्यत्रुटी ही पळोपात्र आहे. तेव्हा अशा  
बाबींची संबंधित अधिका-यांची व त्या नुरतीत हुकूम नोंद घ्यावी व तसे शासनास  
कळवावे.

जिल्हापरिषद स्तरावर आणि पंचायत समिती स्तरावर भोवत्या प्रमाणात  
सेवापुस्तके अपूर्ण असल्याचे शासनाच्या निदर्शनास आलेले आहे. तेव्हा सदर प्रकरणी

सेवापुस्तकातील सर्व सौदी पडताळून पहाण्याबाबत आणि सेवापुस्तके अदयावत करण्याबाबत आणि भविष्यमध्ये अदयावत ठेवण्याबाबत विशेष अभियान तात्काळ चालू करावे आणि यानंतर सर्व सेवापुस्तके अदयावत राहतील याबाबत विशेष दक्षता घेण्यासाठी संबंधित अधिका-यांना जाणीव करून द्यावी आणि या प्रकरणी कर्मव्यवस्थेस जबाबदार असणा-या अधिका-यांवर नियमाप्रमाणे कडक कार्यवाही करावी.

२] सेवापुस्तकातील जन्मतारखा आकड्यामध्ये लिहिण्यात येताना त्या अक्षरामध्ये सुधदा लिहिण्यात यावयात याप्रमाणे सर्व सेवापुस्तकात नोंद घ्यावी.

३] जिल्हा परिषद कर्मचा-यांच्या सेवापुस्तकातील जन्मतारखा बरोबर आहेत किंवा नाही याचीही विशेष प्राधान्य देऊन पडणी करावी. याबाबत विशेष अभियान चालू करणे अपेक्षित आहे, आणि संबंधित अधिका-याने जन्मतारखेची नोंद शासनाने विहित केलेल्या नियमानुसार आणि आदेशानुसार तपासणी करून साक्षात्पित करावी. शासनाच्या असेही निर्दर्शनास आले की, जिल्हा परिषदेच्या शाळेतील मुख्याध्यापकांची किंवा शिक्षकांची सेवा पुस्तके त्यांच्याकडे असतात आणि यामुळे सेवापुस्तकात अनाधिकृतपणे फेरफार करण्यास त्यांना संधी मिळते. याबाबत शासन आता जसे आदेश देत आहे की, महाराष्ट्र नागरी सेवा सर्वसाधारण कर्तनियम १९८१ मधील तरतुदीनुसार सर्व सेवापुस्तके कार्यालय विभाग प्रमुखाकडे ठेवणे आवश्यक आहे व सेवापुस्तके कार्यालय विभाग प्रमुखाकडे राहिली पाहिजे सेवा पुस्तकातील नोंदीबाबत कार्यालय, विभाग प्रमुख जबाबदार राहतील.

४] शासनाच्या जसे निर्दर्शनास आले की संबंधित कर्मचा-यांचे किंवा जिल्हा-परिषदेच्या कर्मचा-यांच्या / अधिका-यांच्या चुकीमुळे काही कर्मचारी सेवानिवृत्त वयोमानानंतर सेवेत कार्यारत असतात आणि ही बाब लक्षात आल्यानंतर त्यांना सेवानिवृत्त देणे जाते आणि जादा झालेली सेवा नियमत करण्यासाठी प्रस्ताव शासनाकडे पाठविण्यात येतो आणि अशा प्रकरणी कर्मचारी स्वतः निर्दोष आहे जसे शासवून पुर्ण जबाबदारी जिल्हा परिषद प्रशासनावर टाकत असतात. याठिकाणी या प्रकरणी शासन परिपत्रक वित्तविभाग क्र. पीईएन १०७६/१२३२/ [१०८६] /७६ /एसईआर -४/ दि. २४.१२.७६ कडे विधायित येते, पत्तेक ८ लक्ष कर्मचा-यांना स्वतःची जन्मतारीख आणि सेवानिवृत्तीचा दिनांक माहित असणे अनिवार्य आहे आणि ते त्यांनी लेखी स्वरूपात जिल्हा परिषद अधिका-यांच्या निर्दर्शनास आणणे आवश्यक आहे. जर ही बाब संबंधित कर्मचा-यांनी सक्षम अधिका-यांच्या निर्दर्शनास आणी नाही तरी होणा-या अनियमिततेला संबंधित कर्मचारी जबाबदार असले व वित्त विभागाच्या सदर निर्गयातील तरतुदी प्रमाणे ते कार्यवाही पात्र असतील. जिल्हा परिषद कर्मचारी निवृत्त झाल्यानंतर महाराष्ट्र नागरी सेवा निवृत्ती वेतन १९८२ मधील नियम २७(२) नुसार विभागीय आयुक्तांची सम्मती घेऊन त्यांचेवर नियमानुसार कार्यवाही करावी. जर ते दोषी ठरत असल्यास त्यांना शिक्षा म्हणून त्यांचे निवृत्तीवेतन काही प्रमाणात कमी करण्यात यावे आणि सेवानिवृत्तीनंतर विभागीय चौकशीस सम्मती देणे आणि सदर कर्मचा-यास शिक्षा पारित करणे, याबाबत विभागीय आयुक्त सक्षम आहेत.

५. संबंधित कर्मचा-याने सेवा पुस्तकात अनाधिकृतरीत्या खाडाबोड केले असले तर त्याबाबत चौकशीस विभागाकडून तपासणी करून घेऊन त्याप्रमाणे आरोप सिध्द होत असले तर संबंधित कर्मचा-यांविषय फौजदारी गुन्हा दाखल करण्यात यावा.

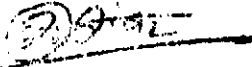
या प्रकरणी भारतीय हंडविद्यानाच्या [आय.पी.सी.] कलम ४२०, ४६३, ४३४, ४६५ आणि ४६६ कडे लक्ष देण्यात येत आहे.

६. सेवापुस्तकासारख्या अधिकारात हे पुरस्तर खाडाखोड करून प्रशासनास धोका देऊन नियतकालीन कामांनुसार सेवेत राहण्याचा प्रयत्न केल्याचे निदर्शनास आल्यास नियतकालीन कामांनुसार सेवा जादा कालावधीतून अनधिकृत उपस्थिती म्हणून समजण्यात यावा आणि जादा अनधिकृत सेवेचा कालावधी देण्यात आलेले वेतन व इतर आर्थिक लाभही अतिप्रदानाची रक्कम समजून संबंधित कर्मचा-यांना देव असलेल्या उपदानातून वसूल करण्यात यावी आणि ही रक्कम उपदानातून पूर्णपणे वसूल होत नसल्यास त्यांच्या निवृत्तीवेतनातून सोयीस्कर हप्त्यात वसूल करावी मात्र सदर वसूलीची रक्कम ही निवृत्ती वेतनाधारकाला मिळणा-या निवृत्तीवेतनाच्या १/३ पेक्षा जास्त नसावी. या प्रकरणी शासन निर्णय वित्त विभाग क्र. संकीर्ण १०८२/सीआर २८२/४, दिनांक २५.१०.८६ कडे लक्ष देण्यात येत आहे. तथापि सदर कार्यवाहीपूर्वी संबंधितांना बाजू मांडण्यास संधी देण्यात यावी. याबाबचे कर्मचा-यांनी लक्षात घ्यावे.

७. या प्रकरणी शासनाने दिलेल्या उपरोक्त आदेशाचे काटेकोरपणे पालन करावे आणि अशा प्रकारची अनधिकृत खाडाखोड करून किंवा इतर कारणास्तव नियत कालावधीतून कामांनुसार कोणताही कर्मचारी जिल्हा पारिषद सेवेमध्ये राहणार नाही याची मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा पारिषद आणि जिल्हा परिषदेच्या सर्व विभाग प्रमुखांनी तसेच पंचायत समिती स्तरावर गट विकास अधिकारी व गट विकास अधिकारी यांनी विशेष लक्ष घ्यावे.

८. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा पारिषद यांना सदर आदेश जिल्हा परिषदेतील सर्व कर्मचा-यांच्या आणि त्यांच्या खात्याच्याही निदर्शनास आणावेत आणि अशा प्रकारच्या घटना टाळण्यासाठी शासनास आणि जिल्हा पारिषद प्रशासनास सक्रीय सहकार्य करण्याबाबत लक्षात घ्यावेत किंवा विनंती करण्यात यावी.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

  
[ह. म. चिंभर]

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत.

- १.] विभागीय आयुक्त [सर्व]
- २.] मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा पारिषद [सर्व]
- ३.] मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी, जिल्हा पारिषद [सर्व]
- ४.] उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी [सामान्य], जिल्हा पारिषद [सर्व]
- ५.] त्यांना विनंती की, सदर संपन्न जिल्हा परिषदेच्या सर्व विभाग प्रमुख आणि पंचायत समितीचे गट विकास अधिकारी आणि गट विकास अधिकारी यांच्या निदर्शनास आणाव्यात. याबाबत तात्काळ कार्यवाही अपेक्षित आहे.
- ५.] कक्ष अधिकारी, १८, आणि २०, ग्राम विकास व जनसंधारण विभाग
- ६.] कार्यसैन अधिकारी, १५, [उपसचिव, श्री. पाटील, यांनी मान्य केल्याप्रमाणे सेवापुस्तकासंबंधी सर्व बाबींवर कार्यवाही करणेसाठी अंगीकृत]
- ७.] निवेदन नसती, का. क्र. १७, ग्राम विकास व जनसंधारण विभाग

निवृत्तीवेतनधारकांकडून घेणे असलेल्या रकमांची वसूली तसेच निवृत्ती  
वेतनधारकांना चुकीने/जादा प्रदान करण्यात आलेली रकम र  
वसूल करणेबाबत-

महाराष्ट्र शासन  
वित्त विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण १०८९/प्र. क्र. २६२/कोष ४,  
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक:

### निर्णय


निवृत्तीवेतनधारकांकडून घेणे असलेल्या शासकीय रकमांची वसूली तसेच निवृत्ती  
वेतनधारकांना निवृत्तीवेतनाच्या चुकीने जादा प्रदान करण्यात आलेल्या रकमांची वसूली  
कशी करावी याबाबतचा प्रश्न शासनाच्या विचाराधीन होता. याबाबत केंद्र  
शासनाशी सल्लामसल्ल्या केल्यावर शासन खालीलप्रमाणे आदेश देत आहे:-

निवृत्तीवेतनधारकांकडून घेणे असलेल्या शासकीय रकमांची वसूली, निवृत्ती  
वेतनधारकांच्या संपत्तीशिवाय, निवृत्तीवेतनधारकास वेळोवेळी निवृत्तीवेतनावर  
मिळणा-या महागाई वाढीच्या रकमांमधून करण्यात यावी.

निवृत्तीवेतनधारकाला अतिप्रदान झालेल्या निवृत्तीवेतनाच्या रकमेची वसूली  
करणपूर्वी संबंधित निवृत्तीवेतनधारकास आता वसूली बाबतची वस्तुस्थिती योग्य  
रीतीने समजावून देण्यात यावी आणि त्यावर त्या निवृत्तीवेतनधारकाला प्रतिक्रिया  
द्वारे करणाऱ्यासाठी पुरेसा अवधी देण्यात यावा. त्यानंतरच संबंधित निवृत्तीवेतन  
धारकाच्या मूळ निवृत्ती वेतनातून अतिप्रदानाची रकम सोईस्कर हप्त्यात वसूल  
करण्यात यावी, मात्र वसूल करण्यात येणा-या हप्त्यांची रकम निवृत्तीवेतनधारकाला  
मिळणा-या मूळ निवृत्तीवेतनाच्या १/३ पेक्षा जास्त नसावी.

महाराष्ट्र कोषागार नियम, १९६८, व्हॉल्यूम १६ मध्ये आवायक ती सुधारणा  
पथावकाश करण्यात येईल.

महाराष्ट्रचे राज्यपाल यांच्या आज्ञेनुसार व अंमलात घेणे,

  
[व. ना. सावंत]  
उप सचिव, वित्त विभाग

Retention of retired  
Government Servants in  
Government Service  
Instructions regulating the

GOVERNMENT OF MAHARASHTRA  
Finance Department  
Circular No. PEN-1076/1239-(1086)76/SER-4  
Sachivalaya, Bombay-400 032, Dated the 24th November, 1976.

CIRCULAR OF GOVERNMENT

Government has already adopted the policy of disallowing as far as possible, retention of its employees in Government Service beyond the age of superannuation (58 years in the case of Class I, II, III Servants and 60 years in the case of Class-IV Servants) vide Government Circular, General Administration Department No. SRV-1073/D-II, dated 30th July, 1973 and No. SRV-1075/X, dated 14th August, 1975. The conditions, which are required to be fulfilled, if a retired person is to be re-employed on public grounds, have also been laid down, vide Government Circulars, General Administration Department No. PSC-1071/1855-D, dated 19th August, 1971, No. SRV-1073/D-II, dated 30th July, 1973 and No. SRV-1075-X, dated 14th August, 1975. Despite these clear instructions, it has come to the notice of Government that a number of Government Servants are continued in service beyond the date of their superannuation and Heads of Departments concerned approach Government for ex-post-facto sanction to regularise their service as re-employment by putting forth the plea that the persons concerned remained in service inadvertently. In order to put a check on the Commission of such irregularities, Government is pleased to direct that the Heads of Departments/Offices should take disciplinary action against the person whose duty it is to notify the retiring person the date of his retirement, in case the retiring person ~~the date of his retirement, in case the retiring person~~ is found to have been continued in service beyond the date of superannuation. Government is also pleased to direct that every Government Servant who is supposed to know the date of his

.....2/-

superannuation should be held liable for action by way of reduction in pension if he continues to serve without bringing the date of his superannuation to the notice of the appropriate authority.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

S. M. PISAL,  
Deputy Secretary to Government.

To,

The Secretary to Governor,  
The Secretary to Chief Minister,  
All Secretaries to Government,  
\*The Secretary, Maharashtra Public Service Commission,  
Bombay,  
\*The Prothonotary and Senior Master, High Court, Bombay,  
\*The Registrar, High Court of Judicature, Appellate Side,  
Bombay,  
All Departments of Secretariat,  
The Chief Auditor, Local Fund Accounts, Maharashtra State,  
Bombay.  
The Senior Deputy Director, Commercial Audit Circle,  
Worli, Bombay,  
The Chief Executive Officers of all Zilla Parishads,  
The Pay and Accounts Officer, Bombay,  
All Heads of Departments and Heads of Offices under the  
control of several Departments of Secretariat.

\*By letter.

No.

of 1976.

Copy forwarded for information and guidance to-